

КРИШНАИЗЪМ

И
“МЕЖДУНАРОДНО ОБЩЕСТВО
ЗА КРИШНА СЪЗНАНИЕ”

СЪСТАВИЛА
НАТАЛИЯ БУФИУС

СЪДЪРЖАНИЕ

ПРЕДГОВОР

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ
НА ДВИЖЕНИЕТО ХАРЕ КРИШНА
И СФЕРИТЕ НА НЕГОВОТО ВЛИЯНИЕ

ДОКТРИНА

МИСТИЧЕСКИ КОРЕНИ НА КРИШНАИЗМА

ОБЩЕСТВОТО ЗА КРИШНА СЪЗНАНИЕ -
ТАКОВА, КАКВОТО Е

УЧЕНИЕТО НА **МОКС**
ЗА ИСТИННОСТТА НА БОГА

КОНЦЕПЦИЯТА ЗА БОГА
В ИЗТОЧНИТЕ РЕЛИГИИ
И В ХРИСТИЯНСТВОТО

ПЪТЯТ НА СПАСЕНИЕТО

ЗА ПРЕВЪПЪЛЪЩЕНИЯТА

НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ПОКАЯНИЕ

ЗА ПРЕДАНОСТТА НА БОГА

ЗА ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРИЛОЖЕНИЕ
ИСТИНСКИЯТ КРИШНА
*Цитати от двутомника “Индийска философия”
на Сарвепалли Радхакришнана*

БЕЛЕЖКИ

ПРЕДГОВОР

ХАРАКТЕРНА ЧЕРТА на нашето време е появата на всевъзможни секти и култове, които предлагат солиден набор от методи, водещи към “одухотворяване” на личността. Сред тях голяма активност в Русия, а и в други страни проявява обществото Кришна. На тези, които не виждат разлика между различните видове духовност, ще се опитаме да покажем пълната несъвместимост на християнството с култа към Кришна.

В Русия например проповедниците на тази религия учат, че всички народи се покланят на единия Бог, а Христос е като че не друг, а самият Кришна в своето поредно въплъщение (или според друго тълкувание – син на Кришна). Това твърдение явно има за цел да се примамват хора към този култ, като се използва авторитетът на Иисус Христос. Всъщност те хулят нашия Господ и Спасител, като го приравняват към измислени езически божества. Необходимо е да се отбележи, че не християнството атакува предразсъдъците на култовете, а по-скоро култовете се стараят да подронят авторитета на християнството. В резултат на това православието е принудено да заеме отбранителна позиция, като разкрива лъжливостта на тези култове, които се представят за вариант на християнската доктрина и с това заблуждават хората.

РАЗПРОСТРАНЕНИЕ
НА ДВИЖЕНИЕТО ХАРЕ КРИШНА
И СФЕРИТЕ НА НЕГОВОТО ВЛИЯНИЕ

МЕЖДУНАРОДНОТО ОБЩЕСТВО за Кришна съзнание (МОКС), или ИСККОН (ISKCON), наречено още движение Харе Кришна, е източен култ в традициите на индуизма. Това движение е широко разпространено в много страни по света, включително в Западна Европа и Америка. В СССР кришнаитите се появяват през 1971 г. след като Бхактиведант посещава страната. През 1988 г. общности на последователите на Кришна са официално регистрирани в Москва, Санкт Петербург, Омск, Новосибирск и в други големи градове на Русия и бившия Съветски съюз. Те притежават собствена радиостанция “Радио Кришналок”. В Москва има два храма, издателски център, две гимназии, филиал на института Бхактиведанта, а също и кафене “Фортуна”, в което се предлага безплатна храна на бедните. Част от средствата МОКС получава от различни фондации, а също и от продажбата на разкошно илюстрираното издание “Back to Godhead” (“Назад към Божеството”). Напоследък Центърът на обществото в Русия е поел курс към намаляване на конфронтацията с традиционните

религии, към диалог с обществените организации в страната и с родителите на своите последователи.

В Америка кришнаизмът се появява малко по-рано – през 1965 година с появата на Абхау Чаран Де Бхактиведант Свами Прабхупада – възрастен привърженик на Кришна от Индия. Той основава МОКС и е негов ръководител до смъртта си през 1977 г. В момента МОКС се управлява от две различни групи: едната, съставена от 11 човека, ръководи духовните въпроси, а другата, явяваща се съвет на директорите, се занимава с административните проблеми.

ДОКТРИНА

ДОКТРИНАТА НА ПОСЛЕДОВАТЕЛИТЕ НА КРИШНА води началото си от древното учение за Вишну. Вишнуизмът е вяра във Вишну като във Върховен Бог, който веднъж се е явил в образа на Кришна. Независимо от това през XV век, когато Чайтания Махапрабху извежда от вярванията на индуистката секта Вишну доктрината за Кришна, той започва да проповядва обратното – Кришна е бил Върховният Бог, явил се веднъж като Вишну. В началото на XIX век концепцията за поклонението на Кришна отново е възродена от индийските мислители Бхатвинод Тахур и Шри Шримад Бхактисаидхант Сарасвати Госвами Махараджа. Един от последните техни ученици - Абхау Чаран Де, станал впоследствие философ в Университета в Калкута, специализирал Бхакти-йога и обучен от тях, поема мисията да внедри Кришна съзнанието в западния свят. По-късно той променя името си и става известен като Бхактиведант Прабхупада – основател и създател на МОКС.

Системата на учението Кришна изхожда от индуизма. Неговите последователи вярват в това, че всеки човек трябва да премине серия от последователни животи (превъплъщения), за да се избави от тегнещата над него карма и да се откъсне от порочния кръг на умирация и раждания, за да достигне нирвана, т.е. сливане с бога.

Кришнаизмът е един от първите опити да се популяризира сред масите философията на индуизма. В нея върховният “Бог” е **неличностен** и непознаваем. Последователите на Кришна персонализират бога и всъщност се покланят и общуват с персонализираните му аспекти като например Кришна.

МИСТИЧЕСКИ КОРЕНИ НА КРИШНАИЗМА

КРИШНАИЗМЪТ се позовава на “свещеното писание” Бхагавад-Гита, написано преди 5000 години и представляващо за последователите на Кришна своего рода Библия. Бхагавад-Гита е дълга поема, в която в поетично-алегоричен стил е описана войната между представители на два старинни рода. Тя е изградена във формата на диалог между воина Арджуна, който символизира народа, и Кришна, който символизира божественото начало. В наше време се появи книгата “Бхагавад-Гита - такава, каквата е”, написана от Прабхупада, която съдържа неговата интерпретация на Бхагавад-Гита.

Арджуна самоотвержено се сражава в боя, докато не разбира, че неговите роднини са на страната на вражеските сили. Той започва да се терзае за това дали може да убие в битката свои роднини. Кришна го отблъсква и го съветва да избягва чувството за привързаност към земните неща, а също така да се избави от всякакви емоции и желаниа. Това е главното учение на Бхагавад-Гита. Тази теологическа концепция, която се приписва на главния герой на Бхагавад-Гита – Кришна, е достигнала в този си вид до съвременните му последователи.

“Бхагавад-Гита - такава, каквато е” обяснява на последователите защо хората са бедни и страдат с думите на самия Кришна: “Мъдър е този, който не се оплаква и не скърби за нищо живо или мъртво.” Прабхупада е съгласен с това и пише: “Филантропите, които строят болници и църкви, просто безцелно пилеят времето и парите си.” Но този бездушен рационализъм е нищо в сравнение с изкривената логика в характера на Кришна и неговата нравственост. Бхагавад-Гита обрисова божествените игрички на Кришна. Той крие дрехите на момичета, които се къпят в реката, съблазнява чужди жени в гората и прекарва с тях пролетни нощи. При това всяка от тях е обхваната от дълбок екстаз и е сигурна, че е единствената, която го притежава. Кришна има любима, която се казва Радха, но има и близки отношения с 16 108 гопи (пастирки). В продължение на 125 години той има по 10 деца от всяка от тях. Такива оргии и фриволности в поведението не са характерни за съвременните последователи на Кришна.

ОБЩЕСТВОТО ЗА КРИШНА СЪЗНАНИЕ - ТАКОВА, КАКВОТО Е

ПО СТАТИСТИЧЕСКИ ДАННИ 30 % от поклонниците на Кришна са учили във висши учебни заведения поне една година и 70 % са изповядвали традиционни религии. Какво ги привлича в движението Харе Кришна освен екзотиката на авторитарния аскетизъм? 50 % от тези, които са постоянни привърженици на този култ, говорят за дълбоко личните си взаимоотношения с техния “Господ”. Членовете на МОКС са добре запознати със свещените писания и техен основен стремеж е да предадат живота си на висшата сила, на мистическото сливане с тяхното божество.

Те живеят в специални помещения при храма. Животът им преминава в изключително строг режим, при който напълно се изкоренява необходимостта от избиране на каквото и да било или от вземане на някакво решение. Всекидневно стават в 3 часа сутринта и вземат хладен душ до пробуждане на храмовите идоли, след което извършват ритуала по обличане и хранене на “божествата”. След това монотонно пеят мантрите Харе Кришна със специални молитвени броеници от мъниста и излизат на улицата, където пеят песни в прослава на Кришна, с които изпълват пространството. Тогава се събират и пожертвованията. Вечерите преминават в по-интензивно повтаряне на мантрите и поклонение на идолите. Шест часа сън върху твърд под – само тогава те са разделени от Кришна. Пеенето на мантри Харе Кришна привлича духовете от пантеона на индуистките богове.

Такова явно езичество изисква изпълнението на различни храмови задължения, тъй като кришнаитите вярват, че Кришна обитава металните и дървените идоли, които се намират в храма. На тези статуи се предлага храна шест пъти през деня, а по-късно

тази идоложертвена храна се изяжда от последователите и учениците. Тази ритуална трапеза се нарича *prasada*, което символизира вкушването на тялото на Кришна, така наречената “евхаристия на Кришна”. Водата, с която мият божествата, се събира и после се изпива от последователите. Във всеки храм има специално растение, което расте в Индия – *Tulasi Devi*, което също е обект на поклонение и се използва за изкореняване на греховете и за изцеляване на болести.

Независимо от това Прабхупада заявява, че не смята религията си за идолопоклонническа. Според него идолопоклонството представлява поклонение на материалната форма на бога. За Кришна той казва: “Няма никаква разлика между формата на бога и самия бог.” Това, разбира се, е игра на думи.

Животът на истинските поклонници на Кришна е суров и съпроводен с различни ограничения: напълно се изключва употребата на алкохол, наркотици, кафе, месо, риба, хазартните игри, а също и разговорите, които не са свързани с Кришна. Четенето на списания и вестници е строго забранено. Контактите с външния свят, включително с приятели и роднини, са много редки и по принцип не се поощряват. Не се допуска лична собственост. Учениците напълно зависят от храната и жилището, които им се предоставят в храма.

Деца, родени със съгласието на ръководителите на храма, се отделят от техните родители и се настаняват в специалните училища на МОКС. Брачните отношения се разглеждат като ниска степен на развитие на съзнанието, но се допускат за тези, които не са готови да приемат обета за безбрачие. Съпружеските двойки живеят в отделни помещения и сексуални отношения се допускат само с разрешението на храмовите жреци. По правило не по-често от веднъж в месеца в оптималния за зачеване период, по възможност, когато това време съвпада с пълнолунието. Сексуалните отношения имат само една цел – раждане на деца и нищо друго. Отделно преди това всеки от съпрузите трябва напълно да премине през 50 цикъла на мантрата на Кришна, което отнема около пет часа. И накрая за предотвратяване на прегръдки и целувки целият процес преминава в съпровод на магнетофонен запис с гласа на Прабхупада. Не е учудващо, че 50 процента от браковете в МОКС се разпадат, според сведенията на бивш член на МОКС. Забележителен е фактът, че всеки ден кришнаитите правят 13 знака върху тялото си със специална глина, донесена от Индия, което свидетелства за пълната им принадлежност и преданост на Кришна.

Тези, които прекарват повече от шест месеца в култа, получават ново санскритско име и нова тайна мантра. Мъжете са задължени да бръснат главите си, като оставят малък кичур на тила в случай, че Кришна поиска да ги вземе на небесата. Според Прабхупада бръснатите глави символизират липсата на човешка суета и тщеславие. Жените традиционно заемат по-ниско стъпало и тяхното основно предназначение е да обслужват мъжете. Те носят дълги, широки дрехи, които не предизвикват каквото и да било желание у мъжете. Главното в учението на Кришна е потискането на всякакви желания. Тялото е враг на духа и само с крайно ограничаване на всички удобства, комфорт и грижи за собственото тяло може да се достигне висшата цел – близостта и сливането с Кришна. Главната цел и задача на Прабхупада е да помогне на последователите да освободят душите си от ниското качество на естествено-природната духовност на телата си. “Аз не съм това тяло” повтарят последователите. Това означава, че материята е илюзорна (*мауа*) и преходна. Само духът е достоен за внимание, защото е безсмъртен. Главният проблем на човечеството е, че игнорира божествено-човешката

природа на Кришна. Това нещастие - робството на духа, е настъпило, защото той е станал роб на плътта, която се е превърнала в негов затвор. Единственото достойнство на човешкото тяло е, че все пак то е по-добро от инкарнацията в низши животински форми, а и това, че човешкото битие говори за добра карма, т. е. имало е определени постижения в предишните животи.

Как да се избавим от този плен на плътта и кръвта? МОКС проповядва, че пътят за спасение може да бъде показан само от гуру, чиито духовен ръст и съвършенство са установени и засвидетелствани. Когато говори за собствения си духовен произход, Прабхупада твърди, че той е духовен приемник на Чайтания Махабрабу (XV век), споменат по-горе, а че сам Чайтания (Кайтания) е бил инкарнация на Кришна. Някои привърженици продължават да смятат, че и самият Прабхупада е бил инкарнация на Кришна и че той дори е по-висш от Иисус Христос. Прабхупада проповядва, че освобождаването на душата през този век, наречен кали-юга (тъмен век), е възможно само с помощта на *kirtana*: монотонното повтаряне на името Харе Кришна. Последователите, които са се освободили от сансара (безкрайния цикъл на прераждания), са започнали своето възхождане към божественото...

Най-опитните членове на организацията запознават публично хората с мантрата Харе Кришна, която се състои от 16 думи: “Харе Кришна, Харе Кришна/ Кришна, Кришна, Харе, Харе/ Харе Рама, Харе Рама/ Рама, Рама, Харе, Харе.” Според Прабхупада независимо от краткостта на тази мантра, усилен от музикален съпровод, тя притежава невероятна сила, предизвикваща трансцендентни звукови вибрации. Музикалният съпровод се осъществява с помощта на звънчета, чинели и палки за барабани. Рама е другото име на Кришна, а Харе означава неговата градивна енергия. Последователите повтарят пълния цикъл на мантрата с помощта на специални броеници от 108 мъниста не по-малко от 16 пъти на ден.

Хората, които слушат песнопенията по улиците, реагират различно: едни проявяват любопитство, други са равнодушни, а трети просто им се присмиват. Прабхупада подчертава, че съвсем не е нужно да се знае езикът, на който се произнасят мантрите. Всеки човек, който слуша мантрите, **автоматически се включва** към името на Кришна, а значи и към самия Кришна. Тези песнопения се съпровождат и от запалване на тамян, който достига собствената им сфера на “духовно небе”, създавайки аромат, в който може да обитава Кришна. Кришнаитите вярват, че който вдишва този тамян, вдишва самия Кришна. И колкото по-дълго продължава този ритуал, толкова повече отслабва умът, изчезва съзнанието и на лицата на последователите се появяват щастливи усмивки. От неговата божествена милост им е обещано, че може би те ще достигнат до състояние, при което космите по тялото им ще се вдигнат, гласът им ще се промени, те ще плачат и викат в екстаз и накрая ще изпаднат в дълбок транс. Резултат от такава форма на хипноза, предизвикана от собствената мисъл, е, че участниците в този ритуал могат да станат подвластни на демони. Такъв метод за отклоняване на волята и ума от действителността може да превърне последователите в зомбита или роботи, които сляпо ще изпълняват волята на силата, която отъждествяват с Кришна.

След смъртта на Прабхупада организацията е била обвинена в притежаване на оръжие, самоубийства, убийства и кражби. Уличните методи за пропаганда, използвани за привличане на нови членове, все още не повярвали (*Karmi*), помагат на съда при разследването защото, включвали изнудване и измама на хората, които им давали пожертвования. Кришнаитите са обвинени също така, че използват опитни джебчии,

които минавали допълнително обучение. Въпреки това критиците на това учение смятат, че тези източници на средства са недостатъчни за оборудването на модни позлатени храмове, украсени с оникс, черно тиково дърво и мрамор, подобни на този в Западна Виржиния. Това е най-големият от общо триста центрове по целия свят.

Прабхупада умира през 1977 г., като оставя няколко инструкции и наставления за тези, които ще оглавяват организацията след него. Лидерът на това движение влиза в числото на единадесетте гуру, всеки от които има собствена географска юрисдикция. Гуру поделили целия свят на сфери на влияние, като се състезавали помежду си за броя на членовете, които имат техните територии, и за получаваните пари. Лишени от илюзии, последователите започнали да напускат организацията. В днешно време броят на членовете на организацията е три милиона, от тях един милион са в Америка. Броят на членовете, които не са напуснали организацията и представляват нейно основно ядро, е десет хиляди. На висшето ръководство станали известни злостни нарушения от страна на гуру на етичните, моралните и обществените норми на поведение. Така в периода 1982-1987 г. заради прелъстяване и съблазняване на жени, жестоко поведение и злоупотреба с наркотици са отстранени шест от единадесетте гуру.

През 1983 година започва съдебен процес срещу организацията на последователите на Кришна. Присъдено е те да изплатят обезщетение от 32 милиона долара за отвличането и довеждането до умопомрачение на 15-годишно момиче, като този факт довел до смъртта на нейния баща от остра сърдечна недостатъчност. Впоследствие сумата е намалена на 9,7 милиона, което за времето си е било огромна сума. Противниците на движението уверявали, че кришнаитите са създали множество компании и развивали бизнес, за да перат нелегални (мръсни) пари. По-късно става известно, че учениците на Вриндабан са имали склад за оръжие. Те са обвинени и в зверското убийство на един от членовете на организацията – те първо стреляли в него, след това му нанесли множество прободни рани и го били с тояги, като това довело до смъртта му. Последователят Вриндабан е осъден за това убийство, а останалите кришнайти, участници в изтезаването и убийството, успяват мистериозно да се скрият. Това става през 1983 година.

МОКС старателно прикрива и охранява своите нарастващи приходи. За да се оправдаят, те казват, че незаконно придобитите пари се използват за техните благородни цели. Тоест целта оправдава средствата.

Хората, които влизат в досег с кришнаитите на улицата и биват лишени от своите средства, леко се поддават на убежденията на последователите, че техните пари ще бъдат дарени на Кришна и че с това те осигуряват собственото си спасение. Изнудвачът използва този трик като примамка, като при това подчертава, че всъщност на Кришна се връща това, което винаги му е принадлежало.

В днешни дни някои от тези прийоми, които изглеждат неприятни или непривлекателни за новопостъпилите, са променени или се по-слабо използвани. Новопостъпилите не трябва да оставят всичко, което притежават в този живот, и да преминават в храма. Първоначално е достатъчно да се премине на вегетарианска диета и в дома да се направи олтар. Смята се, че здравословната храна, закупена от специализираните магазини и ферми, е канал за постъпване и натрупване на “жива” енергия в организма, което дава възможност да се намалят уличните представления с пеенето на мантри. Те са осъзнавали, че по този начин другите религии ще се отнасят с

по-голяма търпимост към МОКС. Кришна казвал: “Няма по-висша истина от мен.” Как ли би се отнесъл той към подобна либерализация на религията му?

Независимо от огромния тираж (100 милиона книги и 500 хиляди екземпляра месечно) на периодичното издание “Назад към божеството” популярността на движението Кришна на Запад рязко е спаднала, а апогеят на неговата “слава” е преминал. Сега обаче пред него се откриват нови възможности, перспективи и неограничено поле за дейност. Това са страните, които преди са били “затворени” – Русия и републиките на бившия Съветски съюз, заемащи територия 1/6 от сушата на земното кълбо, а също и страните от бившия соцлагер, които сега са достъпни за всички. Естествено има над какво да се замислим.

УЧЕНИЕТО НА МОКС

СЪВСЕМ ОЧЕВИДНО е, че християнството и кришнаизмът са толкова отдалечени едно от друго, че всякакви опити да бъдат обединени под общ знаменател не биха могли да се увенчаят с успех. При все това нападките срещу християнството от страна на последователите на Кришна не намаляват. Като използват текстове от Стария и Новия завет, те се опитват да потвърдят някои свои концепции с цитати от Библията, привеждайки ги като контрааргументи. Освен това те твърдят, че самите християни не разбират тайния, езотеричен смисъл на Христовото учение, който Той според тях предал на своите най-близки ученици и който впоследствие станал притежание само на посветените. След известно време тази приемственост се прекъснала и ключът към това учение бил изгубен. Те се опират на външното сходство на някои концепции, събития и тайнства. Най-важното обаче е, че те отхвърлят божествената същност на Иисус Христос и го смятат за син на Кришна – за едно от милионите му превъплъщения. Именно в този контекст ще направим и анализ на тяхното учение, за да опровергаем техните нелепи твърдения.

ЗА ИСТИННОСТТА НА БОГА

НАЙ-СЪЩЕСТВЕН е въпросът за истинската природа на Кришна. В 17-а глава на “Бхагавад-Гита - такава, каквата е” в коментар към текст 3 се казва: “Човек може да вярва в полубог, в някакъв създаден Бог или в някаква въображаема измислица.” Именно тези думи могат да бъдат отнесени към самия него. И за да се убедим в това, трябва да направим историческо пътешествие в онази древна епоха и в страната, където се появяват корените на тази религия.

В най-старото индийско предание Махабхарата се описва велика война, която се водила в древни времена между два клона на една царско семейство бхарати. Според сведенията на Р. К. Дат (*Datt, Ancient Hindu Civilization*) тази война се е водила в XII и XIII век пр. н. е. Като събира в едно цяло преданията от различните части на страната, Махабхарата се превръща в национална епическа поема. Целта на Махабхарата е да удовлетвори народното съзнание, а това било постижимо само като се приемат народните предания. Махабхарата обобщава всички древни вярвания и традиции на нацията. Тя носи в себе си отпечатъка на незадоволително съчетание на народни песни

и суеверия на новите общини с религиозния разум на арийците. Вяса е направил най-доброто възможно в онези условия, въвеждайки в колосалната поема неопределено множество епически традиции, култове към герои, вълнуващи сцени на вражда и войни, като изискано облича новите богове с неясен произход и съмнителна нравственост в “изхвърлените одежди” на ведическите божества. Разделите на Махабхарата, които са увековечили култа към ведическите богове Индра и Агни, са реликва от този период. Жените тогава имали по-голяма свобода, а кастовото разделение не било така строго. Липсвали са елементите на сектантство, философията на Атмана и теорията на аватарите. Кришна се появява като **историческа фигура**.

Следващият етап на развитие на мисълта се отнася за онзи период, когато в страната проникват гърците (явани), партяните (пахлави) и скитите (шаки). Появява се концепцията за тримурти¹, според която Брахма, Вишну и Шива се явяват форми на единното Върховно божество, изпълняващи функциите съответно на съзидание, съхранение и разрушение. Могъщите дела, приписвани в началото на Индра, вече са предадени на Вишну, а в някои случаи на Шива. Това, което първоначално е било героична поема, става браманско произведение и се превръща в теистичен трактат, в който Вишну или Шива са въздигнати в сферата на висшите същества. Възможно е Бхагавад-Гита да е била създадена в този период, макар че по принцип философските части на Махабхарата се отнасят към по-късен период. Когато браманизмът престава да бъде религия на малцинството и претопява в себе си местните вярвания и религиозни обичаи, които го заобикалят, се появила необходимост от философско възраждане на древната мъдрост. Направени са много опити да се съедини в едно цяло абсолютизмът на упанишадите с религиозните вярвания на хората, макар и да не се основават на истинския принцип на примирението.

Авторът на Бхагавад-Гита, човек с истински умозрителна прозорливост и умение да обобщава, полага началото на нов философски и религиозен синтез, които станал основа на религиозните системи от по-късен етап.

Най-важната религиозна доктрина на Махабхарата е култът към Васудева-Кришна, който е основата както на Бхагавад-Гита, така и на съвременния вишнуизъм. От самото начало на Вишну е отредена величествена съдба. Във Ведите той се явява бог на трите извършвания. “Той живее непостижим, в ярка сфера светлина, където дори птиците не смеят да летят” – пише за него в Ригведите (*R.V., 1. 155. 5*). “Достигането на висшето положение на Вишну” – такова е желанието, изразено в упанишадите (*Katha, 1. 3. 9*). Във Ведите на Вишну е възложена дори задачата да освобождава от страданията (*V. 5. 2.5. 2-3*).

Как започва отъждествяването на Кришна с Васудева-Нараяна – Върховния Бог? В Махабхарата те се различават (*12. 3. 4. 1*). Но скоро Кришна започва да се отъждествява с Върховното божество. Ако се опитаме да проследим произхода на името Кришна, то ще открием, че всъщност това е било името на ведийски риши, съчинил химн (*R.V., 8. 74*). Съществува и мнение, че Кришна е потомък на Ангираса (*Sm. Kaysitaki Brah. 30. 9; Panini, 4. 1. 96*). В Чхандогя упанишад срещаме Кришна, син на Деваки, като ученик на наставника Гхора, ангираса*. Ясно е, че от времето на ведическите химни до периода на упанишадите са съществували предания за Кришна като за ведически мислител. В друга част от Ригведа обаче за него се говори като за неарийски вожд, който стои на брега на Амшумати с десетхилядна армия, за да поразии Индра. Р. Г. Бхандаркар предполага, че номадските пастирски племена, наречени

абхири, са били поклонници на бога момче (*Maysalaparve, chap. 7*). Те са били племена от неарийски произход с жестоки обичаи. Разказите за разпътството на Кришна може би водят началото си от тези номадски племена (*Vaisnaism, etc., pp. 36-38, Сарвенали Радхакришнана, Индийская философия, т. 1, с. 420, 427, 430, 431*).

По този начин се налага идеята, че образът на Кришна като “Бог” е отражение на народните предания, определено от етапа на развитие на човешката мисъл, духовното развитие и съзнание на народа, последователно трансформиращо безчислените богове от индийския пантеон. Човешката природа на Кришна също може да се разглежда като събирателен образ, народен герой и легенда, създадена от народа. Никъде не се казва, че техните свещени писания са боговдъхновени, следователно - те са създадени от хора. Не е маловажен и фактът, че и сред индийските мислители и философи има доста съмнения и разногласия относно истинно божествената природа на Кришна и неговите нравствени качества. По подробно този въпрос е разгледан в приложението.

В потвърждение на истинността на своето учение кришнаитите обръщат внимание на неговата древност. Но наистина ли всички неща от древността са истинни? В дълбока древност почти цялото човечество е било потопено в мрака на идолопоклонството. Истинните представи за Бога били съхранени сред малцина праведници, докато накрая Бог чрез пророк Моисей дава на юдейския народ Закона, който го подготвя за приемането на Сина Божий, донесъл на хората пълнотата на Божествената истина. Ако Законътzakлеймява идолопоклонството като служение на бесове (1 Кор. 10:20), то Кришна не се противопоставя на поклонението на други богове. Напротив, той казва: “Този, който служи на други богове и им се покланя с вяра, всъщност се покланя на мен” (*БхГ, гл. 10, 23*).²

Що се отнася до човешката природа на Исус Христос, то дори противниците на християнството не подлагат на съмнение истинността на историческата личност на Христос и неговите нравствени качества. Никой в наше време не се опитва да твърди, че Исус Христос е мит, легенда или “принцип Христос”. И не само заради това, че неговата поява е била предсказана от пророците, а животът и родословието му са били подробно описани от апостолите и учениците, а защото съществуването на историческата личност на Христос е било засвидетелствано от независими юдейски историци от онова време като Филон, Йосиф Флавий в историческата му книга “Юдейската война” и т. н.

КОНЦЕПЦИЯТА ЗА БОГА В ИЗТОЧНИТЕ РЕЛИГИИ И В ХРИСТИЯНСТВОТО

КРИШНА – това е “животът” на всички живи същества, “живата същност, бидейки малка част от Върховния Господ, се явява негова качествена част” (“*Бхагавад-Гита - такава, каквато е*”, стр. 704). Всички въплъщения на божеството са временни хипостази или части от абсолютната хипостаза на Господа, но Господ Шри Кришна е първоначално въплъщение на самото Божество. “В началото на творението съществувала само Висшата Личност на Нараяна. Не съществували нито Брахма, нито Шива, нито огън, нито луна, нито звезди на небето, нито слънце. Съществувал само Кришна, който създал и се наслаждавал на всичко” (*Srimad Bhagavatam 1:3, 28*). Не е

трудно да се забележи, че Вишну като една от формите на тримурти е изчезнал по тайнствен начин.

Как това може да се свърже с древното историко-епическо индийско произведение Махабхарата, в което ясно се проследява трансформацията на Вишну в Кришна? Може само да се констатира, че “Бхагавад-Гита” и “Бхагавад-Гита - такава, каквата е” – са две различни произведения. И последното, написано от Прабхупада в наши дни и представляващо негова лична интерпретация на Бхагавад-Гита, ни кара да желаем повече историческа добросъвестност на мястото на историческите спекулации, чиято цел е да докажат концепцията на автора си.

Западният човек, стъпил на пътя на служението на Кришна, не разбира, че кришнаизмът е една от многобройните индийски религии, които по своята същност отричат Бог като разумен Творец, управляващ вселената. Източните религии не виждат смисъла и във висшето творение на Бога - човека, създаден по Негов образ и подобие. В индийската философия съществуват множество космогонични представи за сътворението на световите. Една от тях смята, че Върховният непостижим Бог -Брахма, съдържа в себе си всичко (дори и Кришна) и периодично издишва всичко от себе си, като по този начин се появяват световите. Като вдиша всичко обратно в себе си, съществуването на световите се прекратява и настъпва “нощта на Брама”, когато няма нищо. След това цикълът се повтаря. Всеки цикъл продължава милиони години. Доколкото всичко това няма цел, то и богът не носи никаква отговорност за своето творение. Може да се направи и паралел. Когато вдишва, човек не се замисля за това, че вдишва целия невидим за него свят на микроорганизмите.

Естествено човек не се грижи за това какво ще стане с тях впоследствие. А нещастните микроби и представа си нямат, че ги е постигнала такава бедствена участ и коя зла сила ги е захвърлила в този враждебен за тях свят. С други думи, в индийските религии се смята, че физическият материален свят е зло, задънена улица на еволюцията. А за духа, по неизвестни за него причини притиснат в материята (майя) и заключен във физическа обвивка (тялото), това е истинско бедствие. Измъкването от този плен е изключително трудно, тъй като действа неумолимият закон на кармата (законът за отплатата), установен неизвестно от кого, но пораждащ безкрайно количество раждания и умирация на всеки индивид, които го връщат в този свят отново и отново – и е добре, ако това е в човешки облик.

Помощ свише (божествена благодат) не може да се очаква, тъй като никой не предлага такава. А моментът на покаянието отсъства, тъй като няма съзнание за вина (като при микробите). Остава само едно: човек може да разчита само на собствените си сили за спасение, както предлага будизмът, или следвайки човешките учения, да се стреми към мистическо сливане с някакво божество със съмнителен произход, както предлага кришнаизмът. Всичко това изглежда много песимистично и, общо взето, доста безнадеждно в сравнение с християнската представа за Бога.

Единият Бог Вседържител създава небето и земята и всичко, което е на нея – и това е било достатъчно добро. Той създава първите съвършени хора по Свой образ и подобие, дарявайки им свободна воля. Техните разум, душа и тяло са в пълна хармония. Много им е открито и дадено, но имало една забрана – познанието на доброто и злото. Това говори, че по онова време нивото на тяхното духовно развитие не им позволявало да възприемат дълбоките истини. Но от това следва, че се е предполагал дълъг път на развитие и усъвършенстване на човечеството. В това е и целта на създаването на човека.

Очевидно за достигането на духовното съвършенство и зрялост той трябва да премине пътя на изпитанията. Само така може да се опознае целта на съществуването. Подобно на човек, който иска да се научи да плува и който колкото и да чете наръчници и да наблюдава какво правят другите, никога няма да се научи докато не се потопи във водата. Но Божията забрана била нарушена и грехът се заселил в човешката природа, нарушавайки първоначалната хармония и всички ние сме наследили природа, повредена от греха. И това не е станало случайно, нито неволно, а от дързост, от съблазънта да се получат висши знания по друг, по-кратък път под действието на дявола. И вместо осъзнаване на вината и разкаяние последвало самооправдаване. Именно затова човечеството е било оставено за дълго само на себе си от Бога. И ето защо, като изгубило спомена за истинния Бог, с изключение на малцина праведници, то започнало да си измисля различни богове, затъвайки все повече в идолопоклонство и езичество. Така че има за какво да се каем.

И ако някой смята, че не е длъжен да отговаря за вината на прародителите си, че той не би постъпил така на мястото на първите хора, то такъв човек се самоизмамва. Достатъчно е добросъвестно да направи анализ на собствения си живот, за да се убеди колко и кога е откъснал ябълки от рая и да познае в себе си Ева или Адам. При това е важно да се осъзнава, че пред Божия Съд всеки ще отговаря за собствените си дела и че свободната воля е дадена на човека не като безплатно приложение, а като **висше дарование**, което позволява на човек да направи съзнателен избор между Бога и дявола, доброто и злото, ада и рая. В Божието домостроителство ясно се вижда целта на създаването на Богочовечеството в живота в бъдещия век.

ПЪТЯТ НА СПАСЕНИЕТО

А ПЪТЯТ НА СПАСЕНИЕТО е даден на човечеството. В Библията се казва: *“Всички съгрешиха и са лишени от славата Божия”,* и още *“защото платката, що дава грехът, е смърт, а дарът Божий е живот вечен в Христа Исуса, нашия Господ”* (Рим. 3:23, Рим. 6:23). Единственият път към изкупване на греховете е чрез кръвта на Исус Христос, пролята на Голгота.

Прабхупада е трябвало по-внимателно да прочете Библията, преди да твърди, че Исус никога не е говорил, че е единственият представител на Бога. Исус ясно изказва това в Евангелие от Йоана: *“Всички, които са идвали преди Мене, са крадци и разбойници; но овцете ги не послушаха”* (Ин. 10:8). Също така Исус е казал: *“Защото много ще дойдат в Мое име, говорейки: Аз съм Христос, и ще прелъстят мнозина... Тогава, ако някой ви каже: Ето тук е Христос, или там е – Не вярвайте;”* (Мат. 24:5,23). Исус показва Себе Си като **единствения път за спасение**, като ни казва да не вярваме нито на тези, които са били преди Него, нито на тези, които ще дойдат след това. Ето защо на християните са особено скъпи думите на Христос: *“Аз съм пътят и истината, и животът; никой не дохожда при Отца освен чрез Мене”* (Йоан 14:6).

ЗА ПРЕВЪПЛЪЩЕНИЯТА

ПРАВСТВЕНОСТТА НА ПОСЛЕДОВАТЕЛИТЕ НА КРИШНА, както впрочем и на много други антихристиянски учения като теософията, антропософията, учението на Ръорих “Жива етика” (Агни-Йога), се основава на учението за превъплъщението на душите. При това те се позовават на думите на Исус Христос за Иоан Кръстител: “*И ако искате да приемете, той е Илия, който има да дойде*”(Мат. 11:14). “*Но ви казвам, че Илия вече дойде и го не познаха*” (Мат. 17:12). Това е единственият момент в цялата Библия, който по незнание може да се приеме като намек за прераждане на душите. Именно по незнание, тъй като за Иоан Кръстител в Евангелие от Лука се казва, че той е дошъл “*в духа и силата на Илия*” (Лука 1:17), а не като негово въплъщение.

И наистина, за да се превъплъти свети Илия, неговата душа е трябвало да напусне тялото му, но всеки, който, макар и веднъж, е чел Библията, знае, че пророк Илия не е напуснал тялото си, тъй като е бил възнесен на небето с него (4 Царства 2:11, 17). Къде е било неговото тяло, когато духът му се е “въплътил в Иоан Кръстител”? И защо по време на Преображение Господне (Мат. 17; Марк. 9) Илия не се явил в последната си хипостаза, което по теорията на превъплъщението би било по-логично? Но най-кратък и ясен отговор на този въпрос, дали Иоан е Илия, ни дава самият Иоан Кръстител: “*Илия ли си ти?*” Той казва “*Не*” (Иоан 1:21).

Привържениците на теорията за превъплъщението твърдят, че тази тайна Христос е завещал на “посветените” ученици, за да я предадат те на свой ред на други “посветени”, като не я откриват на човечеството до момента, в който то не узрее за това. И че едва ли не по време на средновековните религиозни войни по-голяма част от “посветените” загинала и приемствеността е била прекъсната. Но сега човечеството е достигнало до такова духовно развитие, че духът открива тази тайна чрез своите нови “учители”. В действителност опит да се привнесе в християнството учението за превъплъщението на душите е бил направен още през III век сл. н. е, когато философът Ориген под влияние на платоническото учение за предсъществуването на душата преди нейното съединяване с тялото, създава свое собствено учение. Последователите на Ориген са трансформирали неговото учение за преселването на душите, което като ерес е било осъдено на Константинополския поместен събор, а впоследствие V и VI Вселенски събори потвърждават това осъждане, като анатемосват последователите на учението за превъплъщението на душите.

В Свещеното Писание не се говори за превъплъщение. Напротив, ясно е казано, че след смъртта няма да има никакви превъплъщения: “*И както на човеците е отредено да умрат един път, а след това - съд*” (Евр. 9:27). Всеки ще получи въздаяние: “*Според доброто или злото, което е извършил с тялото си*” (2 Кор. 5:10). И това въздаяние ще бъде вечно (Мат. 3:12). Идеята за безсмъртието на душата като непрестанно превъплъщаване от едно тяло в друго, дори не задължително в тялото на човек, противоречи на християнската идея за **личността** като образ и подобие Божие. Идеята за превъплъщението оправдава злото като кармична предопределеност (карма – съвкупност от последствия на извършеното в предишните животи, които определят съдбата в новото превъплъщение) и напълно отрича християнското учение за даруването на човек от Бога свободна воля, за изкупването на греховете на човечеството с кръвта на Христос и за Божествената благодат, благодарение на което човек сам определя съдбата си. Как става това, може да се види ясно в евангелския пример за разпнатия разбойник, който в мига на своето обръщане към Христос наследил Небесното Царство.

НЕОБХОДИМОСТТА ОТ ПОКАЯНИЕ

ЗА ИСТИННИЯ БОГ е мерзък всеки, който Му се покланя с двоедушно и нечисто сърце. Такъв човек може да се примири с Бога само чрез искрено и пълно разкаяние за извършеното зло. Но думата “покаяние” липсва в Бхагавад-Гита. Удивително е, че при такова различие между ученията последователите на Кришна твърдят, че Библията и Бхагавад-Гита проповядват едно и също. Сам Кришна казва, че той е бог коварен и вероломен, като от християнска гледна точка това е богохулство, тъй като “*е праведен Господ... и няма неправда в Него*” (Пс. 91). Не лъже ли Кришна хората, като не изисква от тях праведност, но им обещава блаженство и знания в замяна на преданост към него? И как да не си спомним, че някога в рая дяволът е обещал нещо подобно на нашите прародители.

ЗА ПРЕДАНОСТТА НА БОГА

НАЙ-ПАРАДОКСАЛНОТО в учението на последователите на Кришна е, че макар да смятат за грях вкусването на животинска храна (като нарушение на заповедта “Не убивай”), те напълно допускат всякакво убийство, включително и убийството на човек, ако “бог” Кришна повелява това. За това достатъчно обстойно пише Свами Прабхупада: “Намирайки се в съзнанието на Кришна, “преданият” непосредствено общува с него и може да разбере всички негови указания” (*Бхагавад-Гита, с. 146*). Ако Кришна поиска, “преданият” може да извърши всякакво действие, дори нежелателно от обичайната гледна точка (*пак там, с. 158*), ако възникне необходимост да се изпълни строга заповед, нежеланието трябва да се потисне (*пак там, с. 196*), тъй като естественото и изначално състояние на всяко живо същество е да изпълнява заповеди, идващи отгоре” (*пак там, с. 303*).

“Кришна съзнание”, както се вижда, разчита на това да превърне човека в оръдие на нечия, при това очевидно **зла воля**. Неслучайно като пример за назидание Прабхупада показва воина Арджуна: той “не иска да убива членове на собственото си семейство, но последвал заповедите на Кришна (*Бхагавад-Гита, с. 616*), тъй като преданият на Кришна вече не отговаря за действията си” (*пак там, с. 588*). Последователят на Кришна може да направи каквото си поиска. Дори ако убие някого, той не носи за това никаква морална отговорност, тъй като е следвал заповедите на Кришна. “Да! – проповядва Прабхупада, – всички ние сме предназначени да удовлетворяваме Кришна, който не се интересува нито от нашите праведни, нито от греховните ни постъпки и комуто е нужно само служение с любов и нищо повече, тъй като встъпването във висшите селения се обезпечава с предано служение в замяна на предаността на Кришна.” Сега става ясно защо в някои държави кришнаитите са забранени като опасна секта.

Като контрааргумент понякога последователите на Кришна привеждат евангелския текст: “*И врагове на човека са неговите домашни. Който обича баща или майка повече от Мене, не е достоен за Мене; и който обича син или дъщеря повече от Мене, не е достоен за Мене*” (Мат. 10:36-37). За да бъдат правилно разбрани тези думи,

трябва да се познава Свещеното Писание, което в предходни и последващи текстове, а също така в паралелни места на Евангелието от Лука разкрива смисъла им. Тези думи на Иисус Христос са насочени към хората, възхитени от извършваните от Него чудеса. Това са думи, които предупреждават за трудностите на подвига на християнската вяра, които могат да доведат дори до отделяне от семейството, роднините и близките. Близките, които не желаят да приемат убежденията на своите роднини християни, могат дори да станат техни врагове.

Това, което съветва в такива случаи учението на Кришна, вече показахме с примера за война Арджуна, който по заповед на Кришна унищожаваше всички свои роднини. Христос не само проповядва: *“Обичайте враговете си... и молете се за ония, които ви обиждат и гонят”* (Мат. 5:44), но и ни дава пример за истинна любов, като се обръща към Бог Отец с молба да прости на тези, които са Го разпнали: *“Отче! прости им, понеже не знаят, що правят”* (Лук. 23:34). Християнското учение е буквално пропито от любов към ближния. Христовите апостоли наставляват: *“Ако някой се не грижи за своите, а особено за домашните си, той се е отрекъл от вярата си и е по-лош от неверник”* (1 Тим. 5:8). *“А който има световните блага, пък като види брата си в немотия, затвори от него сърцето си, - как пребъдва в такъв Божията любов?”* (1 Иоан. 3:17). *“Възлюбени, нека любим един другия..., защото Бог е любов”* (1 Иоан. 4:7,8). В тези думи е очевидно отношението на християните към техните близки и домашни, дори когато те не са приели християнската вяра, отношение противоположно на това на последователите на Кришна.

Евангелието учи, че човек достига духовно съвършенство при съединяването с Бог. Кришнаизмът – това е път на самоувереност и хладно безсърдечие, който превръща човека в безчувствен мисловен апарат, път на духовно и нравствено самоубийство. Неслучайно сам Кришна признава, че учението му действа на хората като отрова (*Бхагавад-Гита, гл. 18, 37*), затова съветва да не се разкрива изведнъж цялата истина на човек *“свикнал още да си поставя земни цели”*, а постепенно да бъде присъединяван към *“съзнанието”*. Любовта към ближния, като елемент, който не води към спасение, трябва да бъде изключена от практиката на съвършените, като в същото време на новоприсъединените, които все още не знаят всичко, може да се говори за състрадание. Ето защо за последователите на Кришна един и същи факт на различните нива на *“съзнанието”* може да означава и свещено задължение, и тежък грях.

ЗА ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ПОЛОВЕТЕ

ИНТЕРЕСНА Е МЕТАМОРФОЗАТА в учението на последователите на Кришна по въпроса за взаимоотношението между половете. Ако някогашните последователи на учението по време на оргиите си възсъздавали помежду си развратни сцени от любовните игри на Кришна, които са описани в Бхагавад-Гита, то съвременните последователи, разбирайки, че е трудно да се свърже общоприетата човешка нравственост с поклонението на развратно и сладострастно божество, разработили нова концепция. Съвременните тълкуватели трактуват многократните съвокупления на

Кришна с пастирки като иносказателно описание на духовна близост, а в действителност според тях връзката между мъжа и жената, бидейки земна привързаност, е греховна.

Свещеното Писание, като осъжда прелюбодейството, всяка нечиста връзка и разврата, в същото време поощрява съпругеската любов. Сам Господ Бог казва: *“Не е добро за човека да бъде сам”* (Битие 2:18). Любовта към законната съпруга се възпява на много места в Библията: *“с любовта и се наслаждавай постоянно”* (Притч. 5:19). Апостол Павел препоръчва на съпрузите: *“Недейте се лишава един от други – освен по съгласие за някое време, за да пребъдвате в пост и молитва; след това бъдете си пак заедно, за да ви не изкушава сатаната, поради вашето невъздържание”* (1 Кор. 7:5). Последователите на Кришна, смятайки брака в неговото общоприето значение за грях, допускат връзка между мъж и жена само в изключителни случаи с цел продължаването на рода.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ЗАЩО В РУСИЯ, страна с вековни християнски традиции, се е утвърдило и се разпространява мистическото източно учение на кришнаизма? Основната причина е в прилаганата от последователите на Кришна изпитана тактика: щом видят, че народът се покланя на някое божество, те проповядват, че това божество е аватара – едно от възплъщенията на Кришна, и по този начин насаждат учението си сред още един народ.

Младежите, които разпространяват кришнайтска литература, по правило са новоприсъединени и затова са така искрени в стремежа си към всеобщо единство и любов, наивно смятайки, че по такъв начин изпълняват волята на “бог” Кришна, за който не е трудно да скрие пред новопривлечените своя истински облик, тъй като по думите на Свами Прабхупада Кришна, когато трябва, може да бъде по-вероломен от всеки човек и ако той поиска да измами човек, то никой не превъзхожда неговото коварство (*Бхагавад-Гита, гл. 10, 36*). Истинския си дяволски облик Кришна открива на последователите си тогава, когато под въздействие на отровата, постепенно изпълваща сърцата им, у тях няма да има нито сили, нито желание за съпротива.

Надяваме се, че като разкрихме в такива подробности истинската същност на движението МОКС в главата “Обществото за Кришна съзнание - такова, каквото е”, изпълнихме задачата си това да послужи като предупреждение и сигнал за тези, които имат намерение да встъпят в МОКС. Не трябва да се заблуждаваме с това, че днес методите им на работа са добили по-цивилизован и привлекателен вид, а условията и изискванията за служение на Кришна са се видоизменили и имат по-лек характер. Същността не се променя.

Вече споменахме, че популярността на последователите на Кришна на Запад рязко спада и затова така наречената либерализация не е нищо друго освен приспособяемост към новите условия с отчитане на грешките от миналото. Всъщност пред тях се открива широко поле за дейност – Русия и страните от Източна Европа. Русия е традиционно християнска страна и ако хората не са имали възможност да получат религиозно възпитание поради 70-годишния вакуум, създаден от държавната политика на войнстващ атеизъм, то най-малкото те уважават християнската вяра. Затова ние обърнахме внимание на онези аспекти от нея, които последователите на Кришна обичат

да използват като контрааргументи, вносяйки смут и съмнение в душите на хората, непознати достатъчно дълбоко с основите на християнството и поради това неспособни да се противопоставят на тези нападки.

За удовлетворение на духовните търсения на тези, които се интересуват от история на източните религии, като приложение е поместен текст от двутомника “Индийска философия”, написан от най-големия съвременен индийски философ Сарвепалли Радхакришна. Приложеният текст ще даде възможност на читателите да се запознаят с гледната точка на известни индийски философи и мислители и да направят собствени изводи за произхода на “бог” Кришна и неговите нравствени качества.

Доколкото МОКС вярва в друг Бог или в друг Иисус, или в друг път за спасение, различни от библейското разбиране, то е невъзможно да се търсят каквито и да било допирни точки между тях. Те имат различно мнение по всички основни въпроси. Човек трябва да избере или Кришна, или Иисус Христос.

ПРИЛОЖЕНИЕ

ИСТИНСКИЯТ КРИШНА

*Цитати от двутомника “Индийска философия”
на Сарвепалли Радхакришна*

“В МАХАБХАРАТА са събрани всички предания за Кришна, съхранили се до времето на нейното създаване: като за неарийски герой, като за духовен учител и като за бог на племе. Също в Махабхарата виждаме и процеса на превръщане на Кришна във върховно божество. На някои места той е описан като покланящ се на Махадева. Има и откъси, в които се отрича божествената му природа (*Muir, O.T., 4. pp. 205 ff.*). В Сабхапарва Шишупала се оспорват претенциите на Кришна за място сред боговете; Бхишма ги защитава: “Всеки, който казва, че Кришна е просто човек, е глупак (мандадхих).” От това става ясно, че е имало силни възражения срещу обожествяването на Кришна. Понякога той се смята за воин на бога Двараки, а от време на време става религиозен проповедник на монотеизма, който въздига в култ обожавания от него Бхагават. Понякога се отъждествява със самия Бхагават. Махабхарата съдържа няколко мисловни пласта, натрупани един върху друг с вековете и представящи Кришна във всички негови разновидности - от историческа личност до аватар на Вишну.

Ясно е, че съставителите на Махабхарата са усетили, че един популярен герой трябва да бъде направен обединяващ център, който да успее да неутрализира мощното влияние на еретичните секти, използвали образа на Кришна. Имало все пак негови постъпки, които не са били характерни за едно божествено същество, като *расалила*, или танцът в кръг с гопи, *джала-крида*, или игрите във водата, *вастра-апахарана*, или краденето на дрехи. Те трябвало да бъдат обяснени.

Цар Парикшит помолил мъдреца Шуку да разсее съмненията му: “Богът на вселената е бил въплътен, за да установи религията и да унищожи неверието. Може ли той, създателят, владетелят и пазителят на религиозните закони, да ги престъпи, като греховно наруши съпружеската вярност?” Отговорът на Шуку гласи: “Нарушението на религиозните закони от боговете и дръзките дела на славните герои не петнят тяхното

име, подобно на това как нечистото вещество, което подхранва огъня, не го замърсява. Но тези, които не са богове, дори в мислите си не трябва да вършат подобни постъпки. Ако човек в глупостта си пие отрова, като подражава на Шива, то естествено е, че ще умре. Думите на боговете са истинни, но действията им могат да бъдат неверни.”

Но изобретателността на брамините не би оставила нещата в този вид. Те тълкуват иносказателно и се опитват да осветят целия живот на Кришна, обвивайки в тайнственост обкръжаващата го среда. Гопи (пастирките) символизируют народа, който благодарение на наивната си преданост открива бога. Изоставянето на дома и съпруга от доячките на крави се явява символ на посвещението на душата на небесния жених. Бриндавана – това е сърцето на човек. Радха и гопи са оплетени в майа (материята) на света. Флейтата на Кришна е гласът на бога. Да бъде следван, означава да се принесе в жертва името и славата, да се отхвърли достойнството и самоуважението, да се остави домът, семейството и всичко останало. Тези, които се интересуват от безопасността и мира в обществото, не могат да отвърнат на зова на безкрая. Да се обича бога, означава да се претърпяват тежки изпитания. Посвещаването на душата на небесния жених, който е общ за всички и различен за всеки, метафора, която не принадлежи само на Индия, включва в себе си изоставянето на земния съпруг и дом. Преди да се достигне бога, трябва да се извърши най-голямото от всички жертвоприношения. Във вишнуистката поезия често се чува припевът: “Ставам продажна жена заради теб.”

Много народни предания са изтълкувани по този мистически начин и случаите на съмнителен морал се тълкуват като отношения между бога и отделната душа. Независимо от това при цялата ни готовност да преправяме историята, да тълкуваме алегорични факти и да измисляме обяснения, не можем да възприемем живота на Кришна по начина, по който е описан в пураните. Тези епизоди заедно с разказа за детството на Кришна и влечението на Баларама към опияняващи питиета ясно показват неарийския му произход. И ако днес той е най-популярният индийски бог, това е поради факта, че авторът на Бхагавад-Гита е направил от него представител на висша религия и философия. Когато Кришна става бог, неговите други имена като Кешава, Джанардана и т.н. били предадени на Васудева, а разказите за това, че е син на Деваки, били приписани на първоначалния бог. Дори и днес до нас са достигнали противоречиви описания на Кришна - и като висше духовно същество, надарено с остра философска проникателност, и като популярен герой, с несъвсем рицарско поведение.” (*Сарвеналли Радхакришнана, Индийска философия, т. 1, с. 432-434.*)

И ТАКА, отговорът на мъдреца Шуку на цар Парикшит гласи: “Нарушението на религиозните закони от боговете и дръзките дела на славните герои не петнят тяхното име. Думите на боговете са истинни, но делата им могат да бъдат неверни.” Това естествено е “висша трансцендентална мъдрост” и обикновеният човек не може да я разбере. Но всеки здравомислещ човек не може да не знае простата педагогическа истина, че подрастващото поколение се възпитава с **личен пример**, с дела, а не с думи. И колкото и родителите да говорят правилни и красиви думи на детето си, ако в живота си не правят това, на което учат, никога не биха могли да възпитат човек с висок морал. И това става, защото съзнанието на детето е като гъба, която попива предимно това, което **вижда** в реалния живот **по примера** на родителите, учителите и своите най-близки, а едва след това възприема думите, с които се опитват да го научат. Безполезно е да се учи едно дете да не лъже и осъжда, да бъде добро и справедливо, ако живее в семейство, в което цари атмосфера на лъжа, жестокост, лицемерие и т. н.

И тук става ясно и очевидно това, че по своята човешка същност Иисус Христос е бил подобен на нас във всичко *освен в греха*. С това се отличава Той от своите “предшественици”, претендиращи да се наричат богове и “спасители на човечеството”. Именно затова Той казва: *“Всички, които са идвали преди Мене, са крадци и разбойници; но овците не ги послушаха. Аз съм вратата: който влезе през Мене, ще се спаси, и ще влезе, и ще излезе, и паша ще намери. Крадецът дохожда, само за да открадне, убие и погуби. Аз дойдох, за да имат живот, и да имат изобилие. Аз съм добрият пастир: добрият пастир полага душата си за овците”* (Йоан. 10:8-11). *“Ако Аз свидетелствам за Себе Си, свидетелството ми не е истинско”* (Йоан. 5:31). *“Защото делата, които Ми даде Отец да извърша, самите дела, що Аз върша, свидетелстват за Мене, че Отец Ме е пратил”* (Йоан. 5:36).

БЕЛЕЖКИ

¹От древноиндийски – “тройнствен образ”.

²При направените сравнения на посочените цитати с българските преводи на Бхагавад-Гита, а именно: “Бхагавад-Гита” - поема, превел в стихове Владимир Левчев по достословния превод от санскрит на Йорданка Пейчинова, Народна култура, София, 1989, и “Бхагавад-Гита - такава, каквато е” от Свами Брабхупада в превод на движението за Кришна съзнание, установихме несъвпадения в текста. Тъй като не знаем от какъв превод се е ползвал съставителят, ние оставихме всички текстове в свободен превод от руски език. Що се касае до посочените страници, те вероятно са от изданието на движението на английски или руски език. (*Бел. ред.*)

³В древноиндийската митология клас полубогове, смятани за синове на Ангирас, те обладават жизнена сила и обновяват света.

Мисионерский Листок # 74

Издательство храма Покрова Пресвятой Богородицы

Copyright © 1996 and Published by

Holy Protection Russian Orthodox Church

2049 Argyle Av., Los Angeles, California, 90068, USA

Составила Наталья Буфиус

Редактор: Архимандрит Александр (Милеант)